

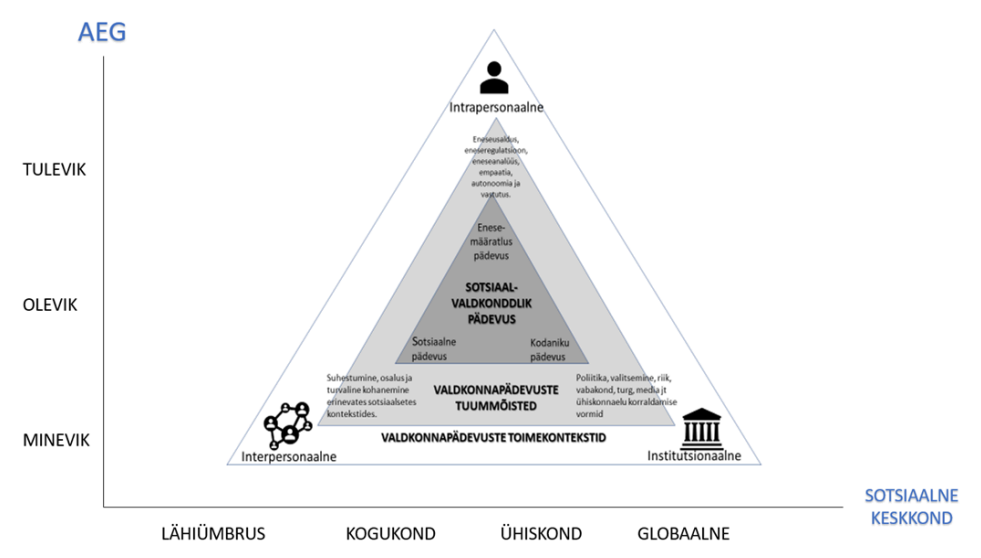
Sotsiaalainete valdkond

Ainevaldkonna kirjeldus

Sotsiaalainetes käsitletakse inimese ja ühiskonna toimimist minevikus ning tänapäeval. Sotsiaalainete vahendusel kujundatakse õpilastes oskusi näha ühiskonna arengus põhjuse tagajärje seoseid ning teha teadlikke valikuid, lähtudes ühiskonnas kehtivatest väärtustest ja moraalnormidest. Õppe vältel kujundatakse õpilastes tahet toimida kõlbelise ja vastutustundliku ühiskonnaliikme ning isiksusena.

Sotsiaalainete pädevusega taotletakse toimetulekut

- iseendaga (intrapersonaalne: eneseusaldus, eneseregulatsioon, eneseanalüüs, empaatia, autonoomia ja vastutus) - enesemääratluspädevus;
- lähikonnas (interpersonaalne: suhestumine, osalus ja turvaline kohanemine erinevates sotsiaalsetes kontekstides) - sotsiaalne pädevus;
- ühiskonnas (institutsionaalne: poliitika, valitsemine, riik, vabakond, turg, meedia jt ühiskonnaelu korraldamise vormid) - kodanikupädevus.

Kodanikuks olemist määratletakse kui võimet tegutseda vastutustundliku kodanikuna ja osaleda ühiskonnaelus. Sotsiaalse pädevuse ruumilisele haardele (lähiümbrus, kogukond, ühiskond, globaalne) lisandub ajaline/ajalooline (minevik, olevik, tulevik) mõõde.

Õppe korraldamisel lähtutakse Eesti riikliku iseseisvuse tunnustamisest, Eesti kultuuri traditsioonide, Euroopa ning maailma kultuuri ja teaduse põhi saavutuste väärtustamisest ning riikliku õppekava üldosas sätestatud põhimõtetest.

Üldpädevused:

Sotsiaalainete valdkonna alla kuuluvad inimeseõpetus, ühiskonnaõpetus, ajalugu ja ettevõtlusõpe. Kõikides nendes ainetes on eesmärgiks kujundada õpilase inimeseks olemist osana ühiskonnast, väärtustades sh iseennast, inimsuhteid, teda ümbritsevat kultuuri. Sotsiaalainete valdkond annab oskused igapäeva eluga hakkama saamiseks, sh iseseisvalt adekvaatsete otsuste vastuvõtmine, info analüüsimine, järelduste tegemine. Sotsiaalainete valdkond toetab õpilase suutlikkust ideid luua ja ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades.

Kultuuri- ja väärtuspädevused - sotsiaalainete valdkonnas keskendutakse üldinimlike ja ühiskondlike väärtuste kujundamisele läbi väärtushinnangute kujundamise. Ajaloo ja ühiskonna aines antakse ülevaade, kuidas kultuur on ajas muutunud ning seeläbi ühiskonda ja tänast elu mõjutanud. Inimeseõpetuses ja ettevõtlusõppes keskendutakse inimsuhete vahelisele sallivusele, erisuste märkamisele ja iseenda leidmisele.

Sotsiaalne- ja kodanikupädevus - sotsiaalainete valdkonnaga toetatakse õpilase kodanikuks kasvamise arengut, käsitledes neljas õppeaines erinevaid oskusi analüüsida, luua ja järeldada reeglite ja normide mitmekesisust ühiskonnas üldiselt ja isiklikul tasemel. Õpitakse erinevaid koostöövorme ja käsitletakse metoodiliselt erinevaid võimalusi probleemlahendusteks.

Enesemääratluspädevus - sotsiaalainete valdkonna ühiseks eesmärgiks on aidata õpilasel märgata ja analüüsida enda käitumist, suhtumist ja hinnata iseennast, teadvustades oma nõrku ja tugevaid külgi. Seeläbi oskab õpilane lahendada erinevaid konflikte olukordades, eesmärgistada oma arengut ning viia läbi muutusi. Õpilane õpib analüüsima võimalikke riske ning nende mõju hilisematele tegevustele.

Õpipädevused - sotsiaalainete valdkond toetab õpilase ajaplaneerimist, karjäärivalikuid, oskust iseseisvalt õppida sh luua endale sobiv õpikeskkond. Õpilane õpib aru saama õppimise protsessist ning on motiveeritud arenema, väärtustama haridust tervikuna.

Suhtluspädevus - sotsiaalainete valdkond aitab mõista õpilasel enda sõnade mõju ja sellega kaasnevat vastutust. Käsitletakse erinevaid suhtlemisviise ning nende mõju nii ühiskonnas üldiselt kui ka interpersonaalsel tasemel. Õpilane õpib korrigeerima suhtlemist vastavalt vestluspartnerile.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus - Sotsiaalainete valdkonnas käsitletakse säästlikku ja kestlikku arengut, millega kujundatakse õpilases "rohelist maailmavaadet". Sh suhtumist ja võrdlust teiste kultuuridega. Ettevõtlikkuses käsitletakse tootmist ja loomet läbi kestlikkuse. Inimese- ja ühiskonnaõpetuses käsitletakse sügavuti väärtus- ja tõenduspõhiste otsustuste tegemist. Ettevõtlusõpe käsitleb finantskirjaoskust sh erinevate tabelite jm kasutamist.

Digipädevus - sotsiaalainete valdkond toetab õpilase hakkamasaamist kiiresti muutuvast ühiskonnas, suunates kasutama erinevaid uuenduslikke digivahendeid, -tehnoloogiaid. Läbi erinevate ainete toetatakse õpilase arusaamade kujunemist info asjakohasusest ja usaldusväärsusest ning ohtudest. Õpilane õpib eristama erinevaid digisisu omandivorme ja üldtunnustatud käitumisnorme sellega seonduvalt ning kasutama sisu otstarbeliselt.

Valdkonnapädevus

Sotsiaalainete õpetamise kaudu taotletakse, et põhikooli lõpetaja:

- 1) tunneb huvi kogukonna, rahva ja maailma arengu vastu, mõistab ühiskonnas toimunud ja toimuvate muutuste põhjusi, tagajärgi ja seoseid;
- 2) tunneb huvi enda arengu vastu, hindab ennast adekvaatselt, analüüsib oma võimalusi, usub endasse ja kavandab oma tulevikku, võtab eakohase vastutuse oma tuleviku kujundamise eest, väärtustab loovust ja ettevõtlikkust ning arendab endas neid omadusi ja pädevusi; reguleerib ennast, kasutades VEPA metoodikat; analüüsib ja arendab enese eakohaseid teadmisi läbi Ettevõtliku Kooli meetodite;
- 3) austab demokraatiat ja inimõigusi, teab oma õigusi ja kohustusi, järgib seadusi, üldinimlikke väärtusi ja üldtunnustatud käitumisnorme, kujundab oma arvamuse ning on vastutustundlik ja aktiivne ühiskonnaliige, on lojaalne Eesti riigile;
- 4) valdab infootsimise meetodeid, hindab kriitiliselt allikate usaldusväärsust ja teabe sisu; väärtustab teaduspõhist maailmapilti ja kujundab enda seisukoha, sh kasutades tehisintellekti;
- 5) aktsepteerib inimeste individuaalseid erinevusi, kultuurilist ja maailmavaatelist mitmekesisust, suhtub neisse sallivalt, kui need pole inimväärikust alandavad või inimsusevastased; rakendab KiVa-s õpitud teadmisi, kuidas ennetada ja lahendada kiusamisolukordasid;
- 6) tunnetab oma rolli Eesti kultuuripärandi hoidja ja kandjana, väärtustab inimkonna kultuuri pärandit ja aktsepteerib kultuurierinevusi; panustab kogukonna tegemistesse läbi ürituste korraldamise, nendel osalemise ning kogukonnakooli;
- 7) hoolib endast ja teistest, järgib tervislikke eluviise, käitub turvaliselt enda ja teiste inimeste suhtes, hoiab keskkonda, on teadlik tarbija; osaleb Liikuma Kutsuva Kooli tegevustes ainetunni siseselt ja väliselt.

Kooliastme teadmised, oskused ja hoiakud

I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste
<p>1. Näitab Eesti Vabariigi ja oma kodukoha asukohta kaardil, tunneb Eesti ja kodukoha sümboolikat, olulisi inimesi ja paiku.</p> <p>2. Väärtustab enda ja kaaslaste huvisid ning positiivset suhtumist iseendasse.</p> <p>3. Mõistab õppimise tähtsust igapäevaelus hakkama saamisel ja tuleviku kavandamisel.</p> <p>4. Teab, et inimeste õigustega kaasnevad kohustused.</p> <p>5. Mõistab üldtunnustatud käitumisnormide ja seaduste järgimise vajalikkust.</p> <p>6. Tunneb liiklusreegleid.</p> <p>7. Teab erinevaid teabeallikaid, oskab leida infot ja teab, mille põhjal hinnata infoallikate usaldusväärsust.</p> <p>8. Märkab inimeste</p>	<p>1. Teab, et ühiskond mõjutab inimest tervikuna, sealhulgas ka tervisekäitumist ja suhtlemist.</p> <p>2. Väärtustab inimeste positiivseid omadusi ning positiivset mõtlemist, mõistab inimeste individuaalseid erinevusi ja on erinevuste suhtes salliv.</p> <p>3. Mõistab, et murdeea arengutempo on erinev, aktsepteerib oma kehalisi muutusi ja keha eest hoolitsemise vajalikkust.</p> <p>4. On loov ja ettevõtlik.</p> <p>5. On iseseisev otsustaja, seostab otsuseid tagajärgedega. Teab, et „ei“ ütlemine on võimalus seista oma õiguste eest.</p> <p>6. Kirjeldab tõhusaid sotsiaalseid oskusi igapäevaelus. Väärtustab hoolivust, ausust, õiglust, vastutustunnet, üksteise</p>	<p>1. Teab, kuidas ühiskond mõjutab inimeste tervisekäitumist, suhtlemist ja õppimist.</p> <p>2. Mõistab inimese arengut murde- ja noorukieas.</p> <p>3. Teab, kuidas kujundada ja hoida positiivset suhtumist iseendasse.</p> <p>4. Väärtustab enese arendamise vajadust ja elukestvat õpet, mõistab oma võimalusi ja vastutust enda elutee kujundamisel.</p> <p>5. On loov ja ettevõtlik.</p> <p>6. Mõistab, et inimene on sotsiaalne olend, mõistab normide vajalikkust ühiselus. Väärtustab hoolivust, ausust,</p>

<p>erinevaid omadusi ja arvamusi.</p> <p>9. Mõistab sõpruse ja koostöö väärtust ning üksteise eest hoolitsemise ja abistamise vajadust.</p> <p>10. Teab, mis on vägivald. Mõistab, et vägivald ei ole lubatud ja oskab vajaduse korral abi leida.</p> <p>11. Teab eesti rahvakombeid ja mõistab enda rolli kommete ja tavade hoidja ja kandjana.</p> <p>12. Suhtub sallivalt Eestis elavate inimeste keelelistesse ja kultuurilistesse erinevustesse.</p> <p>13. Oskab oma tervist hoida.</p> <p>14. Teab tervist ohustavaid tegureid, tunneb ära ja oskab hoiduda või keelduda tervist ohustavatest olukordadest.</p> <p>15. Oskab planeerida oma tegevusi ja väärtustab aktiivset vaba aja veetmist.</p> <p>16. Oskab kasutada</p>	<p>abistamist, sõprust ja armastust vastastikuse toetuse ning usalduse allikadena.</p> <p>7. Teab, millest suhtlemine koosneb, mõistab avatud suhtlemise eeliseid ja ohtusid ning järgib turvalise suhtlemise reegleid.</p> <p>8. Mõistab, et konfliktid on osa elust, teab konfliktide võimalikke põhjusi ja tõhusaid lahendusviise, mõistab erinevate käitumisviiside tagajärgi.</p> <p>9. Teab probleemide erinevaid lahendusviise ning mõistab koostegutsemise väärtust.</p> <p>10. Mõistab meediast tulenevaid ohtusid oma käitumisele ja suhetele ning vastutust oma sõnade ja tegude eest.</p> <p>11. Mõistab autoriõiguste järgimise vajalikkust.</p> <p>12. Teab, kuidas leida usaldusväärseid terviseinfo</p>	<p>õiglust ja vastutustunnet aktiivse ühiskonnaliikmena.</p> <p>7. Teab, et inimesed erinevad rahvuse, soo, vaimse ja füüsilise suutlikkuse ning vaadete ja usutunnistuste poolest;</p> <p>on erinevuste suhtes salliv.</p> <p>8. Teab, et ühiskond kaitseb laste tervist ja heaolu seadustega.</p> <p>9. Kasutab terviseinfo saamiseks teaduspõhiseid allikaid ja spetsialistide abi.</p> <p>10. Väärtustab positiivseid suhteid, nende loomist ja hoidmist. Mõistab ja aktsepteerib inimliku läheduse erinevaid avaldumisviise.</p> <p>11. Mõistab ja aktsepteerib seksuaalse arengu individuaalsust,</p>
--	---	---

<p>lihtsamaid esmaabivõtteid ja kutsuda vajaduse korral abi.</p> <p>17. Teab raha teenimise, hoidmise ja kasutamise võimalusi, käitub teadliku ja säästliku tarbijana.</p> <p>18. Mõistab keskkonna hoidmise tähtsust ja enda võimalusi selles.</p>	<p>allikaid, ja teab, kust terviseprobleemi korral abi küsida.</p> <p>13. Väärtustab tervist, tervislikku eluviisi ja keskkonda ning mõistab eluviisi ja keskkonna mõju tervisele.</p> <p>14. Teab, mis on riskikäitumine, teab riskikäitumist ennetavaid ja soodustavaid tegureid ja riskikäitumise mõju inimese tervisele. Mõistab enda valikute tagajärgi.</p> <p>15. Mõistab uimastite tarbimisega kaasnevaid riske, väärtustab tervislikku elu uimastiteta ja teeb tervislikke valikuid.</p>	<p>seksuaalse erinevaid identiteedi avaldumisvorme ja seksuaalõigusi.</p> <p>12. Mõistab füüsilise, vaimse ja sotsiaalse tervise vastastikust seost ja neid mõjutavaid tegureid.</p> <p>13. Mõistab eluviisi, keskkonna ja pärilikkuse mõju tervisele ning tervisliku eluviisi ja turvalise käitumise tähtsust igapäevaelus.</p> <p>14. Väärtustab partnerite vastutustundlikku käitumist seksuaalsuhetes. Oskab leida infot seksuaaltervist puudutavate küsimuste kohta.</p>
---	---	---

Lõiming

Sotsiaalvaldkonna siseste ainete vaheline lõiming kajastub õppekavas läbivate teemade käsitlemisena (n: väärtused ja kõlblus, kultuuriline identiteet, elukestev õpe ja karjääri planeerimine, keskkond ja jätkusuutlik areng, kodanikualgatus ja ettevõtlikkus, teabekeskond ja

meediakasutus, tehnoloogia ja innovatsioon, terviseohutus). Samuti tehakse koos projekte, mis aitavad õpilasel näha tervikut sotsiaalainete valdkonna siseselt. Lisaks sellele lõimitakse õpet ka teiste õppeainetega.

Keel ja kirjandus, sealhulgas võõrkeeled: Kujundatakse selget ja asjakohast suulist ning kirjalikku väljendusoskust, erinevate tekstide analüüsimist ja mõistmist. Rõhutatakse kriitilise analüüsi oskust, meediakirjaoskust, teabe hankimist, tööde vormistamist ning intellektuaalse omandi kaitset. Sotsiaalainete õppimine aitab laiendada õpilaste teadmisi erinevatest kultuuridest ja traditsioonidest. Õpilasi suunatakse märkama oma kultuuri ja teiste kultuuride erinevusi ning neid väärtustama.

N: Külastus Riigikokku + Vene Õigeusu kirikusse - vene keel + ühiskond + ajalugu

N: töövarjupäev - suhtlus (keel), ühiskond, ettevõtlikkus

N: Ettevõtlusnädal

N: Kultuurilist identiteeti arendav programm: Eesti väikelinnad: Haapsalu (linnus, Ilon Wiklandi muuseum, rannarootslaste muuseum) või Viljandi (lossimäed, pärimusmuusika aia, koduloomuuseum) - ajalugu, kirjandus, kunst või muusika

N: Võõrkeelte nädal

Matemaatika: Õpilastega käsitletakse ajaarvestust, ressursside (aeg, raha) planeerimist, arvandmete esitamist ja tõlgendamist ning loogilist arutlust, matemaatilist kirjaoskust.

N: Laadad (2tk) - ettevõtlikkus, inimeseõpetus + matemaatika

N: Minifirmade loomine

N: Matemaatika nädal

N: Pesakastide tegemine - keskkond, tehnoloogia, üldpädevused, inimeseõpetus

Loodusained: Õpilastel tekivad seosed looduskeskkonna ja geograafilise asendi mõjust kogu ühiskonna arengule, kultuurile ja inimestele seal sees. Sh tekib arusaam, kuidas ühiskondlik taust mõjutab säästlikku tarbimist, üleilmastumist ja teisi globaalseid probleeme. Rõhutatakse jätkusuutliku ja vastutustundliku eluviisi väärtustamist.

N: Hüpassaare ja Kurgja külastus - ajalugu, ühiskond, muusika, kehaline, geograafia (M. Saare majamuuseum, Hüpassaare raba, C.R. Jakobson)

N: Rakett 69 külastus - füüsika, inimeseõpetus

N: Esmaabi koolitused koolis - inimeseõpetus, bioloogia, füüsika, keemia

Tehnoloogia: Õpilastega käsitletakse tehnoloogia rakendamise võimalusi, sh sotsiaalmeedia jm ohtude hindamist; nüüdisaegsete tehnoloogiate tõhusat ja eetilist kasutamist oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel. Käsitletakse ka intellektuaalse omandi mõistet ning vastutustundlikku kasutamist.

N: E-õppe päev digipädevused

N: Ai kasutamine õppetundides

N: Pesakastide tegemine - keskkond, tehnoloogia, üldpädevused, inimeseõpetus

Kunstiained: Käsitletakse Eesti, Euroopa ja maailma erinevate rahvaste kultuuri valdkondasid läbi aja, rahvakultuuri olemust ning loomingulist eneseväljendusoskust läbi ühiskonna ja inimeseks olemise.

N: Ajalugu + kunst - karikatuuride näituse külastus ning seejärel ise karikatuuride loomine.

N: Plakat/kollaaž presidentidest - ühiskond, ajalugu, kunst

N: 6. klassi ajaloo näitus koolimajas - kunst, ajalugu

Kehaline kasvatus: Õpilastele õpetatakse kehalise aktiivsuse tähtsuse mõistmist ja väärtustamist tervisliku eluviisi osana. Õpilases arendatakse sallivat suhtumist kaaslastesse ning nende taju

kaaslaste käitumisele ja olemusele, sh eneseanalüüs. Järgitakse koostöö põhimõtteid tervislikku eluviisi rakendamisel.

N: Klassijuhatajate päev, KiVa päev- (Kiva) + Kehaline kasvatus

N: Aktiivsuskarikas ja sellega koos väljasõit

N: Arutelu liikumise/toitumise ja stressiga toimetuleku vahel - keh. kasv. + in.õp.

N: Suursündmuste arutelu (Olümpia, MM, jm)

Ainespetsiifikast lähtuvad erisused

Peamised erisused on leitavad “Õpilasele vajaliku toe väljaselgitamine ja tugimeetmete rakendamise põhimõtted Raasiku Koolis” ning “Raasiku Kooli hindamisjuhendis”. Ainespetsiifilised erisused lepitakse kokku aineõpetajatega õpilase individuaalsetest vajadustest lähtuvalt.